

Špačková, Stanislava

Chrématonyma

In: Špačková, Stanislava. *Rusko-česká ekvivalence propriálních lexik : vlastní jména v překladu*. Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2017, pp. 85-106

ISBN 978-80-210-8687-6; ISBN 978-80-210-8688-3 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/137139>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

6 CHRÉMATONYMA

Chrématonyma jsou vlastní jména pro propriální objekty materiální i nemateriální povahy, které jsou výsledkem lidské činnosti a které jsou zakotveny nikoli v přírodě, ale v ekonomických (výrobních, obchodních a jiných), politických a kulturních vztazích (Šrámek 1999: 165).

V následující ukázce je zřetelně vidět, nakolik různorodé mohou být metody převodu chrématonym:

*«Даурия Аэроспейс» (1) будет использовать технологии смартфонов для запуска российских спутников, сообщает **The Wall Street Journal** (2). Запуск **DX-1** (3), который создается в сотрудничестве с **Samsung Electronics** (4) и корпорацией «Роскосмос» (5), является новым этапом в развитии частной космической индустрии. Цель компании - собирать данные о Земле с микроспутников [...], поясняет автор статьи **Лизетт Чапман** (6). Вложивший 20 млн долларов в «Даурию» (7) сооснователь **I2BF Global Ventures** (8) **Илья Голубович** утверждает, что она уже приносит 99% доходов. [...] Основанная в 2011 году, «Даурия» базируется в технопарке **NASA** (9) в Калифорнии и имеет контракты с **NASA**, **Boeing** и **Airbus SAS** (10), а также входит в состав космического кластера «Сколково», отмечает автор статьи [22].*

V úryvku z internetového deníku *InoPressa* se některá původně cizojazyčná propria vyskytují v transkribované podobě (1; 6), jiná jsou ponechána v původní podobě (2; 3; 4; 8; 9; 10 – v latině; 5 – v cyrilici). Některá jsou psána v uvozovkách (1; 5; 7), jiná bez uvozovek (2; 3; 4; 6; 8; 9; 10).

Tato různorodost není náhodná a každý překladatel či novinář by měl znát alespoň základní pravidla zacházení s vlastními jmény. Tato pravidla vycházejí ze snahy o co nejlepší zachování funkce vlastního jména, nejsou však intuitivní a bez

jejich znalosti se může tvůrce textu dopustit chyb. Příkladem nevhodného převodu může být překlad českého piva *Velkopopovický Kozel* formou «*Велкопоровицкий Козёл тёмное*» [23], což nejen odporuje pravidlu nepřekládat vlastní jména, jejichž sémantická hodnota není pro cílové sdělení relevantní, ale především překlad slova *kozel* – *козёл* vnáší do původního kontextu zcela neadekvátní význam (*hajzl, darebák* či *lump*). Takto nevhodný překlad by měl být nahrazen praktickou transkripcí s případnou adaptací (tj. přidání sufixu *-ий*) (*Велкопоровицкий козел*), kde přízvuk ve slově *kozel* bude na první slabice. Možná je i grafická transplantace:

В Чехии из этого пива готовят своеобразный коктейль, смешивая его в пропорции один к одному с темным пивом Velkopopovický Kozel Cerny [24].

Při transferu většiny vlastních jmen do nového jazykového prostředí musíme mít na zřeteli jejich asémantičnost, která zapříčiňuje to, že mnohem větší důležitost je při překladu přikládána formální podobě vlastního jména (označující) než jeho obsahu (označované). Tato vlastnost se projevuje například při převodu antroponym, která jsou – až na výjimky v oblasti uměleckého překladu – do nového jazyka přenášena pomocí transkripce či transplantace, protože jejich obsahová složka chybí, je zastřena nebo není relevantní. Chrématonyma se však teorii o asémantičnosti proprií vymykají a zvláště v některých jejich kategoriích je třeba si uvědomit vysokou míru jejich apelativnosti a relevantnosti motivujícího příznaku. M. Dokulil považuje logonyma dokonce za přechodnou vrstvu mezi apelativy a proprii, protože jejich obsah je stejně důležitý jako identifikační role formální stránky. „Pojmenování daného typu jsou v základě popisnými, syntakticky motivovanými sdruženými pojmenováními obecnými, transponovanými v jazykové normě (nikoli tedy jen pro daný případ v jazykovém projevu) do funkce vlastních jmen. Na rozdíl od ostatních typů jmen vlastních motivovanost základovým apelativem není u nich zrušena ani oslabena („uzávorkována“), nýbrž zůstává v plné síle“ [Dokulil 1977: 311]. Tuto apelativnost proprií nacházíme i u názvů sérií výrobků, u kterých nejde o pojmenování konkrétního výrobku v pravém smyslu slova, ale o názvy jejich řad či modelů nebo pěstitelských druhů.

Z toho důvodu je vhodné u chrématonym využívat nejen překladové metody zaměřené na formu VJ (transkripce, transliterace, přímý graf. přenos), nýbrž i metody zaměřené na obsah (substituce, kalk, doplnění apod.). Protože relevantnost či irrelevantnost sémantické hodnoty chrématonym úzce souvisí s typem a funkcí daného pojmenování, stanovujeme nejvhodnější metodu převodu pro každou skupinu zvlášť.

6.1 Vlastní jména společenských jevů

6.1.1 Chrononyma

Chrononyma jsou vlastní jména časových pojmů (epoch, období, svátků apod.), se kterými se v překladatelské praxi nejčastěji setkáváme v turistických průvodcích, na informačních a publicistických webových portálech, ale i v odborné a umělecké literatuře.

V případě významných a všeobecně známých svátků a jevů, které existují v obou kulturách, se tato propria většinou převádějí pomocí **substitute**:

Velikonoce – Пасха; Vánoce – Новый год / Рождество⁴⁵; Štědrý den – Сочельник. U substitute je však potřeba dát pozor, aby nedošlo k nežádoucímu kulturnímu posunu, jako např. v tomto případě: *pálení čarodějnic – Вальпургиева ночь.*

Pokud popisované chrononymum a potažmo ani jeho název v cílové kultuře neexistují, můžeme využít jedné z následujících metod:

Kalkování či **částečné kalkování**, což je u chrononym nejčastější metoda převodu:

Popelční středa – Пепельная среда;

Den upálení mistra Jana Husa – День казни Яна Гуса;

Slavnosti pětileté růže – Праздник пятилепестковой розы (С 1986 года жители и гости Чески Крумлова вновь отмечают замечательный Праздник пятилепестковой розы – удивительный, яркий, шумный и красочный средневековый карнавал [25]).

*Крещение господне – Кřest Páně (Oslav **Křtu Páně**, který se v Rusku slaví 19. ledna, se zúčastnilo v Moskvě v noci na sobotu asi 165 000 lidí [26].);*

*праздник **Покрова Пресвятой Богородицы** – svátek **Roucha přesvaté Bohorodičky**⁴⁶.*

Praktická transkripce není u chrononym příliš častá, protože názvy svátků většinou nejsou asémantické. Setkáváme se s ní tehdy, když je jejich sémantičnost zastřena historickým vývojem nebo když obsahují antroponymickou složku:

Иван Купала – Ivan Kupala; масопуст – масопуст; чародейнице – чародейнице.

45 Ani jeden z těchto překladů není úplně přesný a vždy záleží na kontextu. Větu „Co jsi dostal na Vánoce?“ můžeme přeložit jako «Что ты получил на Новый год?», neboť Rusové svátek *Рождество* (probíhá až 7. 1.) již tak významně neslaví a dárky pod stromečkem si obvykle dávají právě na Nový rok. Naopak, máme-li na mysli Vánoce ve smyslu křesťanského svátku a příchodu Ježíše Krista, přeložíme je jako *Рождество*.

46 Někdy se převádí též jako *svátek Příkrovu přesvaté Bohorodičky* nebo jako *svátek Záštity přesvaté Bohorodičky*.

Možná je i metoda **doplnění**:

*Иван Купала – svátek Ivana Kupaly; masopust – праздник-карнавал «масопуст»;
Silvestr – День святого Сильвестра.*

6.1.2 Akcionyma

Akcionyma jsou vlastní jména dějinných událostí a akcí (revolucí, bitev, konferencí, slavností, festivalů, kulturního dědictví národa apod.), se kterými se setkáváme jak v odborné literatuře (historické knihy), tak v propagačních materiálech cestovních agentur, publicistice a podobně.

Názvy významných dějinných událostí se většinou přenášejí **konsenzuálním převodem**, protože jazyky mají i pro cizí dějinné události většinou vytvořeny své vlastní ustálené pojmy. Tyto názvy je potřeba vždy dohledat v encyklopedických slovnících či jiných odborných historických publikacích. Významné historické události proto nepřevádíme kalkem, ale tradičním převodem: *bitva u Slavkova – битва под Аустерлицем*. Názvy akcionym velmi často obsahují toponyma, je proto potřeba zvláštní pozornost věnovat i jejich převodu (viz kapitola 8.1.3).

Pokud se překladatel oprávněně domnívá, že daný výraz ve fondu cílového jazyka zaveden není, může jej přenést následujícími metodami:

Kalkování a částečné kalkování, pokud je proprium složeno z apelativ:

Жизда kráľů – Езда королей (Они включают в себя уникальную церемонию, называемую «Езда королей» [27].);

XXIII. mezinárodní hudební festival Český Krumlov – XXIII Международный музыкальный фестиваль Чески-Крумлов.

Přímý grafický přenos se u akcionym využívá zpravidla tehdy, když výchozí název v češtině obsahuje například anglicky psané slovo nebo výraz, který nemá sémantickou hodnotu:

*Впрочем, как сказал Лорд Иегуди Менухин, который до своей смерти был связан с **Festival Mitte Europa** не только как обычный человек, но и в качестве дирижера [28].*

Transkripce je při převodu akcionym z ruštiny do češtiny nepostradatelná, když má vnější podoba propria primární roli při identifikaci akce. Je to z toho důvodu, že ve směru z ruštiny do češtiny není přímý grafický přenos možný:

*Zahraniční zastoupení agentury CzechTourism v Moskvě si Vás tímto dovoluje pozvat k účasti na veletrhu **Otdych**, který se koná v termínu 16.–19. 9. 2014 [29].*

6.1.3 Faleronyma

Jsou vlastní jména společenských ocenění (akademické funkce, hodnosti a tituly, vyznamenání, medaile, ceny). Setkáváme se s nimi v odborné sféře, v obchodní komunikaci či v masmédiích.

6.1.3.1 Akademické tituly a hodnosti

Převod akademických titulů a odborných funkcí je další z oblastí, kde není možné určit jednoznačný ekvivalent překladu, protože i když dva tituly mohou být formálně podobné, jejich obsah (způsob získání) není v různých zemích stejný. Toto je problematické hlavně z toho důvodu, že získávání a užívání titulů je spojeno s náležitými právními úkony.

Díky tomu, že Rusko v roce 2003 přistoupilo k jednotnému evropskému vzdělávacímu systému (Boloňský proces), mnohé české a ruské tituly je nyní možné považovat za ekvivalentní. Ruské bakalářské studium *бакалавриат* je tedy možné překládat jako český *bakalářský stupeň*, stejně tak ruský stupeň *магистратура* je možné považovat za český *magisterský stupeň* (a analogicky i naopak, včetně odpovídajících titulů). Problém nastane v případě, kdy ruský student získal titul dle starého systému, tedy ve stupni *специалист* (titul *специалист*), jehož délka je minimálně 5 let, a odpovídá tak českému stupni *magistr/inženýr*. Na základě nostrifikačního procesu má student s takovým titulem právo pracovat či studovat, jako by měl titul magistra či inženýra, používat odpovídající tituly *magistr/inženýr* a jejich náležité zkratky (*Mgr./Ing.*) však v českém prostředí nesmí. Pokud ruský student vystudoval již dle nového systému a dostal v Rusku titul *бакалавр/магистр*, může po náležitém nostrifikačním řízení používat i v českém prostředí titul *bakalář/magistr* a odpovídající zkratky *Bc./Mgr.*

Co se týče akademicko-vědeckých titulů, problém je především v tom, že v Rusku existují dvě úrovně doktorského studia: nižší *аспирантура* (titul *кандидат наук*) a vyšší *докторантура* (titul *доктор наук*). Aspirantura sice do určité míry odpovídá českému *Ph.D.*, ruský titul *kandidát věd* však v současné době v českém prostředí ekvivalent nemá, proto substituce pomocí titulu *Ph.D.*, která je velmi častá, není úplně vhodné řešení. Možným řešením je použití dnes již neudělovaných, v povědomí však stále existujících a u starších ročníků platných titulů *kandidát věd* a *doktor věd*.

S vědecko-pedagogickými tituly (*docent, profesor*) je situace jednodušší, neboť ruské tituly *доцент* i *профессор* lze považovat za tituly prakticky analogické, a je proto možné je v textech s obvyklou informační hodnotou nahrazovat přímo.

Při překladu titulů je také potřeba mít na paměti, že v ruském prostředí se tituly používají méně než v prostředí českém. Tento fakt je zjevný již z toho, že ruské tituly nejsou nahrazovány zkratkami. Z toho důvodu bývá nevhodnějším

řešením úplné vypuštění titulu (s případným nahrazením jeho účinku projevem úcty na jiném místě):

Jak uvedl Mgr. Jan Novák – Заявил Ян Новак.

S pozdravem, Ing. Jan Novák – С пожеланием всего наилучшего, Ян Новак.

Vyhodnotí-li překladatel zachování titulu jako nezbytné, může použít **opisný výraz, kalk, substituci** či **transplantaci**.

U substituce je potřeba pamatovat na to, že pokud nositel titulu neprošel nosifikčním řízením, nemá – s výjimkou studia ve speciálních mezinárodních programech – právo titul na území druhého státu používat. Přímá náhrada může být také zavádějící tím, že zdánlivě vhodný ekvivalent má jiný význam (jde o falešnou substituci). Například český titul *inženýr* není možné nahradit ruským *инженер*, neboť v České republice se jedná o titul získaný na základě studia, zatímco ruské *инженер* není akademický titul, nýbrž pozice na pracovišti. České *инженёр* je možné nahradit opisným výrazem – *магистр технической программы*, podobně titul *MgA.* bude *магистр искусств*.

České *Ph.D.* se do ruštiny obvykle překládá kalkem jako *доктор философии*. Ve směru z ruštiny do češtiny se oba ruské tituly: *кандидат наук* i *доктор наук* často nesprávně převádějí jako *Ph.D.*, ačkoli, jak bylo zmíněno výše, tento převod není přesný, neboť jsou to dva různé tituly. Z toho důvodu může být mnohem vhodnější převod pomocí dnes už neudělovaných, stále však existujících a platných zkratk *CSc./DrSc.* Místo zkratky je možný i odpovídající kalk, tedy *kandidát věd* a *doktor věd*.

Možné je také využití přímého grafického přenosu s případným doplněním:

С 1 января 2008 г. его главным редактором является PhDr. Jan Gregor, Ph.D. [30];

Как заявили представители университета Кунмин, где в 2007 году Мун Дэ Сон получил ученую степень доктора философии (PhD), диссертация олимпийского чемпиона имеет части, которые были скопированы [31].

6.1.3.2 Ceny a diplomy

Co se týče cen a diplomů, jsou obvykle překládány pomocí **kalků** a **polokalků**, protože obsahují apelativa a mají významnou sémantickou hodnotu. Možná je i kombinace transkripce a kalku (částečný kalk), pokud obsahují antroponymum či toponymum:

Алесь Беляцкий стал лауреатом премии Вацлава Гавела [32];

Кубок мира – Светový pohár; Нобелевская премия – Nobelova cena.

Substituci je možné zvolit pouze tehdy, když má mít cílový text primárně estetickou, nikoli vysoce informační hodnotu (například v beletrii): *амместам о среднем (полном) общем образовании – maturitní vysvědčení*. V dokumentech s právní platností volíme raději překlad doslovný, tedy **kalk**: *амместам о среднем (полном) общем образовании – vysvědčení о úplném всеобщем среднем школьном образовании*.

6.2 Vlastní jména společenských institucí

Tato VJ se nazývají ergonyma či institucionyma a jsou to vlastní jména společenských institucí či zařízení (školy, divadla, akademie, spolky apod.). Apelativní složka je u nich velmi výrazná, a překládají se proto častěji metodami překladu zaměřenými na obsah (kalk, substitute, doplnění), i když formální převod (transkripce) také není výjimkou.

6.2.1 VJ vojenských a politických institucí, zájmových hnutí

Vzhledem k vysoké míře apelativnosti se často přenášejí kombinací **přímého grafického přenosu / transkripce a doplnění**, výjimkou však není ani **kalk** nebo čistá **transkripce**.

Volba mezi kalkem a transkripcí záleží na tom, zda má sémantická složka přímý vztah k ideovému zaměření nebo činnosti instituce (*Коммунистическая партия Чехии и Моравии – Коммунистическая партия Чехии и Моравии*), nebo zda je užita obrazně či vystupuje pouze jako symbol (*Ано – Ано, Greenpeace – Гринпис*).

В пятницу и субботу состоялись досрочные выборы в парламент Чешской республики. На первом месте – социал-демократы (20,45%). Но настоящим триумфатором является партия Ано предпринимателя Андрея Бабиша (18,65%). С чешского языка на русский слово «ано» переводится как «да». [...] На третьем месте Коммунистическая партия Чехии и Моравии (14,91%). Четвертую позицию имеет партия ТОП 09 (11,09%) лидера Карла Шварценберга, называемого в Чехии «народным князем». На пятом месте ОДС (Гражданская демократическая партия), которую когда-то основал бывший чешский президент Вацлав Клаус (7,72%). На шестом - партия Усвит («Рассвет»), японца, проживающего в Чешской республике Томио Окамуру (6,88%). На седьмом месте - христианские демократы (6,78) [33].

6.2.2 VJ správních, zákonodárných, administrativních institucí

Mají apelativní složku natolik důležitou, že se téměř vždy převádějí pomocí **kalku** nebo **substitute**.

Kalk: *Senát Parlamentu ČR – Сенат Парламента Чешской Республики; Министерство внутренних дел – Ministerstvo vnitra.*

Substitute: *Федеральная миграционная служба России – Ruská (federální) cizinecká policie; ЗАГС (отдел записи актов гражданского состояния) – matiční úřad.*

6.2.3 VJ školských, kulturních, vědeckých, zdravotnických institucí

Nejčastěji se převádějí pomocí **kalku**, protože zprostředkování popisu jejich činnosti je většinou důležité pro celkový smysl textu:

Muzeum romské kultury – Музей цыганской культуры; Moravské zemské muzeum – Моравский земский музей; Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского – Нижегородská státní univerzita N. I. Lobačevského, Západočeská univerzita – Западно-Чешский университет.

Pokud je v rámci ergonyma použito antroponymum, při překladu do ruštiny je nejčastější použití přivlastňovacího přídavného jména:

Masarykova univerzita – Масариков университет; Karlova univerzita – Карлов университет; Nadace Olgy Havlové – Благотворительный фонд Ольги Гавловой; Divadlo Járy Cimrmana – Театр Яры Цимфмана.

Проведя серию экспериментов, исследователи из Карлова университета установили, что кареглазые люди чаще вызывают доверие с первого взгляда, чем голубоглазые, сообщает РИА Новости [34].

V případě víceslovného antroponyma je možné použít i ruského modelu s použitím slova **имени**: *Univerzita Jana Evangelisty Purkyně – Университет имени Яна Эвангелисты Пуркина, Knihovna Jiřího Mašena – Библиотека им. Иржи Машена.*

Při převodu do češtiny slovo **имени** nikdy nepřekládáme: *Библиотека имени Ленина – Knihovna V. I. Lenina / Leninova knihovna.*

Při současném výskytu jednoduchého antroponyma (pouze příjmení) a toponyma má antroponymum přednost: *Российский государственный педагогический университет имени Герцена – Gercenova ruská státní pedagogická univerzita.*

Pokud je však antroponymum složeno z více slov, může plně kopírovat ruskou strukturu: *Нижегородский государственный университет им. Н. И. Лобачевского – Nižegorodská státní univerzita N. I. Lobačevského.*

V případech, kdy název organizace nemá zjevnou nebo relevantní sémantickou hodnotu, přistupujeme k **transkripci**: *Pavilon Anthropolos – Павильон «Антропос».*

6.2.4 VJ uměleckých skupin

Převod VJ je opět závislý na tom, jestli je sémantická složka názvu užita v primárním nebo symbolickém významu. Nejčastější je proto **přímý grafický přenos/transkripce** a **kalk** (v případě výskytu toponyma/antroponyma pak jejich kombinace):

*Český národní symfonický orchestr – **Чешский национальный симфонический оркестр.***

Teatr Novogo Fronta pochází ze St. Petersburgu v Rusku, kde byla tato divadelní společnost založena v roce 1993 Irinou Andreevou a Alešem Janákem [35].

*V том же году «**Чехомор**» отправился на гастроли с Яреком Ногавицей. Группа приняла решение сменить название на **Českomoravská hudební společnost** («**Чешско-моравский музыкальный коллектив**») и опубликовала под этим названием в 1996 году альбом **Mezi horami** («**Между горами**»), который является лучшим по мнению некоторых критиков [36].*

Pokud je transkripce nelibozvučná nebo vyvolává nevhodné konotace, jedinou možností při převodu do ruštiny je **přímý grafický přenos**, který je v hudebním průmyslu u názvů hudebních skupin i písní v poslední době stále častější (například kapelu *The Who* by nebylo z marketingového hlediska vhodné přepisovat jako *Ху).

6.2.5 Logonyma

Logonyma jsou názvy firem a obchodních značek. Jednou z jejich nejdůležitějších funkcí je jednoznačně právně identifikovat svého nositele, proto zde není tak důležité, zda je sémantická složka užita v primárním, nebo symbolickém významu, jako je to u jiných typů chrématonym. Při převodu se proto nejčastěji zachovává vnější forma (**grafická transplantace/transkripce**).

6.2.5.1 Obecná pravidla převodu

Ve směru do ruštiny je nejčastější metodou **přímý grafický přenos**, je však možná i **transkripce**:

Агентство g82 провело специальное исследование по заказу крупного чешского импортера алкоголя компании Rémy Cointreau, заявил директор по маркетингу компании Rémy Cointreau Ондřejей Рочек [37].

TESLA Pardubice – «ТЕСЛА Пардубице»

Ve směru do češtiny je nejčastější **transkripce**:

«Сбербанк» – Sberbank.

Pokud název obsahuje apelativum, které popisuje činnost firmy a které chceme při překladu zachovat, je nejvhodnější metodou **rozšíření informačního základu**, nikoli kalk, jako je tomu u jiných typů chrématonym:

Самая крупная медицинская страховая компания в Чехии, «Всеобщина здравотни пойд-иштевна»; машиностроительный завод Strojírny Brno, a. s.

Jak bylo uvedeno výše, u institucí je však možný také překlad pomocí **kalku**:

«Чешский национальный банк» (ČNB) выпустит в среду памятную серебряную монету [38].

6.2.5.2 Převod organizačně právního statusu firmy (s. r. o., a. s.)

Pokud název obsahuje informaci o organizačně právním statusu firmy, měli bychom dodržovat následující pravidla:

V případě právních dokumentů je přesná specifikace organizace společnosti zásadní informací, proto je potřeba tyto zkratky transliterovat nebo převádět v původní grafické podobě, nikoli substituovat českými zkratkami, protože například české *s. r. o.* neodpovídá plně ruskému *ООО*. Proto *ООО «Север»* bude nejlépe převedeno jako *ООО Север*; *ЗАО «Новые Черёмушки»* – *ЗАО Новые Черёмушки*.

Ve většině případů je velmi vhodné doplnit transkripci i rozšířením informačního základu nebo poznámkou překladatele:

Совместное предприятие ООО «БелТрансОйл» и ЗАО «СибОйл» заключили настоящий договор. – Společný podnik ООО BelTransOil (pozn. překl. ruské ООО je přibližným ekvivalentem českého s. r. o.) a akciová společnost uzavřeného typu ЗАО SibOil uzavřely tuto smlouvu.

V případě publicistických a jiných textů, které nemají právní platnost, je používání překladových ekvivalentů (substituce) tolerováno, protože čtenář tak získává přibližnou informaci o tom, jak je firma právně organizována. Proto *ООО «Севеп»* může být v textech s obvyklou informační hodnotou i *Sever, s. r. o., Ondřejovická strojírna, s. r. o.*, pak *ООО «Ондржеёвщюка строюирна»*.

Následující tabulka shrnuje, jaké jsou přibližné ekvivalenty pro převod různých typů společností:

Organizačně právní status společnosti	Ruská zkratka	Přepis zkratky	Přibližný ekvivalent v češtině	Příklad rusky	Transkripce do češtiny
акционерное общество	АО	АО	a.s. (akciová společnost)	АО «Казаньоргсинтез»	АО Kazaňorgsintez
закрытое акционерное общество	ЗАО	ЗАО	uzavřená akciová společnost	ЗАО «Техномаш»	ЗАО Technomaš
открытое акционерное общество	ОАО	ОАО	otevřená akciová společnost	ОАО «Сбербанк России»	ОАО Sberbank Rossii
общество с ограниченной ответственностью	ООО	ООО	s. r. o. (společnost s ručením omezeným)	ООО Бизнес Хэндлинг Групп	ООО Business Handling Group
общество с дополнительной ответственностью	ОДО	ОДО	společnost s ručením rozšířeným	ОДО «Эвтектика»	ОДО Evtektika
производственный кооператив	ПК	ПК	výrobní družstvo	ПК «ГЕО»	ПК GEO
унитарное предприятие	УП	УП	unitární podnik	УП «Жильё»	УП Žiljo
совместное предприятие	СП	SP	společný podnik / Joint venture	СП «Вьетсовпетро» (Joint Venture «Vietsovpetro»)	Joint Venture Vietsovpetro (vzhledem k tomu, že již existuje oficiální název v latinice, použijeme tento, název netranskribujeme)
полное товарищество	ПТ	PT	v. o. s. (veřejná obchodní společnost)	ПТ «Даурская заготовительная компания»	PT Dauruskaja zaготовitel'naja kompanija
государственная корпорация	ГК	GK	s. p. (státní podnik)	ГК Росатом	GK Rosatom

Ruské organizačně právní formy firem a jejich přibližné ekvivalenty v češtině

Organizačně právní status společnosti	Česká zkratka	Přepis zkratky	Přibližný ekvivalent v ruštině	Příklad česky	Transkripce do ruštiny
akciová společnost	a. s.	a. c.	АО (акционерное общество)	České dráhy, a. s.	«Ческе драги», a. c.
společnost s ručením omezeným	s. r. o. / spol. s r. o.	s. p. o. / спол. с р. о.	ООО (Общество с ограниченной ответственностью)	CyberSoft, s. r. o.	«СайберСофт», с. р. о.
státní podnik	s. p.	s. п.	ГК (Государственная корпорация) / ГП (Государственное предприятие)	Lesy ČR, s. p.	«Леси ЧР», с. п.

České organizačně právní formy firem a jejich přibližné ekvivalenty v ruštině

Při přepisu logonym je potřeba také pamatovat na to, že ruské názvy firem se píší v uvozovkách, organizačně právní status v uvozovkách zahrnut není, protože není součástí názvu: АО «Ческа экспортни банка»; чешский банк «Комерчни банка», a. c.; компания «Эрнст энд Янг»; магазин «Хэппрод». Ruské zkratky a názvy psané latinkou se do uvozek nedávají: *торговый центр Harrod's; чешский банк Комерчни банка, a. s.; АО Ческа экспортни банка*. Více o psaní uvozek viz kapitola 5.1.1.2.3.

6.2.5.3 Překlad klasifikátorů (apelativ označujících druh objektu) v názvech společností

Pokud název firmy obsahuje označení druhu objektu (slovo *společnost, firma, korporace* apod.), toto pojmenování se obvykle sémanticky překládá (kalk, polokalk, substitute): *jaderná elektrárna Temelín – АЭС «Темелин»; Комерчни банка, a. s. – «Комерчни банк», a. c.* Časté jsou však i případy transkripce: *Комерчни банка, a. s. – «Комерчни банка», a. c.*

6.2.5.4 Anglická slova v českých/ruských názvech

Pokud český název obsahuje anglicky psané slovo, postupujeme následovně: U transkripce českých názvů do ruštiny je potřeba znát nejen pravidla transkripce z češtiny do ruštiny, ale i pravidla praktické transkripce z angličtiny do ruštiny, protože velké množství českých názvů obsahuje anglické slovo (*CyberSoft, MagicWare*). Názvy tohoto typu transkribujeme do ruštiny pomocí pravidel transkripce

ce pro angličtinu⁴⁷, která se kvůli odlišné fonetice anglického jazyka liší od české transkripce. Zmíněné firmy tedy nebudeme přepisovat jako *ЦиберСофт a *МагууВапе, nýbrž *СайберСофт* a *МэджикУеп*.

V případě, že převádíme do češtiny (potažmo do latinky) ruský název, který obsahuje zřetelně transkribované slovo anglického původu, netranskribujeme slovo na základě pravidel česko-ruské transkripce, ale vyhledáme původní anglicky psanou podobu (*Бизнес Хэндлинг Групп* bude *Business Handling Group*, nikoliv **Бизнэс Чендлинг Групп*). Pokud ovšem nastane taková situace ve vědeckém textu nebo v katalogizačních záznamech, je potřeba se řídit přesnými transliteračními pravidly a v ideálním případě uvést i název v původním jazyce.

6.2.5.5 Zkratky v názvech firem

Pokud je v originálním textu subjekt označen zkratkou, neměli bychom se snažit vytvářet analogickou zkratku podle zkratky původní.

Ideální řešení je ponechat zkratku v původní podobě (transkripce či transplantace) a při prvním výskytu její význam vysvětlit pomocí metody doplnění: *Энергетическая компания ČEZ помирилась с Еврокомиссией*, dále v textu už jen: *ČEZ предложил Еврокомиссии* [39].

Metodu doplnění je také možné spojit s transliterací zkratky a současným uvedením originální podoby zkratky v závorce: *Крупнейшая страховая компания в Чехии ВЗП (VZP) подала жалобу...* [40]. Někdy se však používá i fonetická transkripce: *UNESCO – ЮНЕСКО*. Transliterace bez dalšího vysvětlování se používá také u světově známých zkratk: *NATO – НАТО*.

Pokud organizace má oficiální zastoupení v zemi, do jejíhož jazyka překládáme, použijeme zaregistrovaný název: *UN – OSN – ООН (cyr.)*.

V doporučení Svazu ruských překladatelů (Союз переводчиков России) se lze dočíst, že v originální podobě nebo v transliteraci (či transkripci) se zkratky uvádějí, pouze pokud není možné je rozluštit. «В случае невозможности расшифровать сокращение его сохраняют на языке оригинала или приводят в русском написании в соответствии с установившейся традицией, например: ENEL – фирма ENEL или фирма ЭНЭЛ, ВВС – компания Би-би-си (названия информационных агентств пишутся без кавычек), FIAT – фирма ФИАТ или фирма «Фиат».» [Duplenskij 2012: 30].

I v případě překladu z ruštiny do jiných jazyků je podle citovaných doporučení lepší zkratku rozvést. Toto pravidlo však ne zcela odpovídá zavedené praxi.

47 Tabulky viz JERMOLOVIČ, D. I. *Imena sobstvennyje: teorija i praktika mežjazykovoj peredači*. Moskva: R. Valent, 2005, s. 301–319.

6.2.5.6 Netypické ortografické prvky v názvech (apostrofy, malá písmena apod.)

Pokud název obsahuje netypické ortografické prvky (malé písmeno na začátku, velké písmeno uprostřed, apostrof apod.), tyto pravopisné prvky (kromě apostrofu) by měly být při převodu zachovány: *Harrod's* – «Хэрродс»; *iForum* – «иФорум»; *eBank* – «еБанк» (ačkoli poslední název je pro ruský trh z důvodu obscénní konotace nepřijatelný). Apostrof se nezachovává, protože je v ruštině zvykem jej psát pouze (a) po původních předložkách v cizích vlastních jménech (д'Артаньян, О'Хара, Кормина д'Амнеуцо); (b) pro oddělení ruské flektivní koncovky při hybridním překladu, například *c Freud'om* (dnes se používá jen v textech neoficiálního charakteru).

Názvy s anglickým přivlastňovacím 's se transkribují bez apostrofu: *Smith's* – «Смитс»; *Christie's* – «Кристис»; *McDonald's* – «Макдоналдс». Posledně jmenovaná společnost má svůj název bez apostrofu dokonce zaregistrován na ruském trhu jako oficiální logotyp.

Co se týče zapojení podobných názvů do morfosyntaktických vztahů, je vhodné používání flektivních koncovek, které jsou pro ruskou stavbu věty přirozené. Koncovým ruským *c* se tyto názvy zařadí k mužskému tvrdému paradigmatu (například *посидели в «Макдоналдсе», вышла из «Мейсиза», приобрели на «Сотбисе»*). Pokud by tvar s flektivní koncovkou byl nelibozvučný nebo jinak nevhodný, můžeme použít označení druhu objektu (společnost, firma, korporace), které převezme deklinační funkci (*к продаже на аукционе «Сотбис» выставлен новый лот, открытие сетью «Макдоналдс» еще двух ресторанов*).⁴⁸

6.3 Vlastní jména výsledků společenské činnosti

6.3.1 Dokumentonyma (aktonyma)

Dokumentonyma neboli aktonyma jsou vlastní jména diplomatických aktů (smluv a zákonů). Pokud mají číselné a písmenné označení, tuto zkratku nerozepisujeme a název aktu ponecháváme v latině: *В прошлом сертификатам ISO 9001 получил сам Белорусско-Российский университет* [41];

Při překladu z ruštiny zkratku dokumentonymem transliterujeme:

Службы осvědčení а прохлášení о shodě ve vztahu к нормám GOST R poskytované společností SGS заиáштујуј, абы был вáш вýробек ve shodě с русkýми безпечностними предписы [42].

48 Více viz *Мы встretились в Макдоналдс?* In *Сайт Д. И. Жермолови́ча*. [online]. [cit. 14. 9. 2014]. Dostupné z <http://yermolovich.ru/board/1-1-0-101>.

Pokud název dokumentoným sestává z apelativ, převádí se pomocí **kalku** nebo **substitute**: *Ústava České republiky – Конституция Чешской Республики; Charta OSN – Устав Организации Объединённых Наций; kupní smlouva – договор купли-продажи; smlouva o dílo – договор подряда.*

6.3.2 Ideonyma

Ideonyma jsou vlastní jména vědeckých, publicistických a uměleckých děl nebo jejich částí. Jedná se o knihy, písně, skladby, básně, výtvarná a filmová díla a podobně.

Překlad názvů uměleckých děl je záležitostí spíše uměleckého překladu, což není primární zaměření této práce, pro podrobnější informace proto odkazujeme na texty Jiřího Levého, který ve svém *Umění překladu* věnuje překladu názvů celou kapitolu, případně na knihu Olgy Krijtové *Pozvání k překladatelské praxi*.

Vlastní jména uměleckých děl se obvykle překládají pomocí sémanticky orientovaných metod překladu (nejčastěji pomocí kalkování či substitute, tedy doslovným nebo volným překladem). U ideonym je důležité pamatovat na **precedens původního překladu**, což znamená, že pokud autor cizojazyčného textu předpokládá, že dílo již mohlo být v jeho cílové kultuře přeloženo, měl by zachovat tento překlad. Velmi častý (především u filmových a literárních děl) je volný překlad, který s původním názvem nemusí vůbec souviset. Překladatel jej mohl zvolit například z toho důvodu, že výchozí tvar obsahoval asémantickou složku, novotvar nebo spojení či aluze, které by v novém jazykovém prostředí nebyly pochopeny: *Царь – Ivan Hrozný; Мороз, Красный нос – Mráz, pán krutých krás; Неслужебное задание – Bez rozkazu; Полумгла – Zajatci mlhy; Царевбийца – Atentát na cara; Под ливнем пуль – Tajná zbraň; Грозовые ворота – Průsmyk smrti.*

Překlady pomocí kalku mohou vypadat následovně: *Бриллиантовая рука – Brilliantová ruka; Особенности национальной охоты – Svéráz národního lovu; Русский ковчег – Ruská archa.*

V souvislých textech je častý **zdvojený převod**: *Rok 1987 byl pro Kíno průlomový. Vydání jejich 7. alba Krevní skupina (Группа крови) vyvolalo to, co bylo známo pod názvem „Kinomania“ [42].*

Pokud název nemá relevantní sémantickou složku nebo by její překlad byl esteticky nepřijatelný, je možná i jeho transkripce: *Ve své písni Električka (Электричка) pojednává o člověku, jenž uvízl ve vlaku, který ho veze, kam nechce [43].*

Při překladu ve směru z češtiny do ruštiny se nejčastěji setkáváme se sémantickým překladem: *И его «Дама с камелиями» поныне – лучший из плакатов, созданных когда-либо к театральной постановке [44].* Nebo s přímým grafickým

přenosem (především u hudebních děl): *Свой первый альбом **Dověčnosti** группа выпустила в конце 1990 и 1991 годах* [45].

Ačkoli transkripce a přímý grafický přenos jsou v oblasti ideonym vlastní spíše encyklopedickým slovníkům, akademickým a vědeckým textům, seznamům uměleckých děl či právním dokumentům, i v méně formálních kontextech se s těmito metodami u některých uměleckých děl (především západoevropských) můžeme setkat. Například italskou *La Traviatu* do ruštiny ani češtiny nepřekládá me jako *Morálně zkažená.

Zvláštní pozornost je také potřeba věnovat bibliografím a zápisům pro katalogizaci, neboť u nich je více než kde jinde nezbytně nutná jednoznačná identifikace původního názvu. Pro katalogizační účely se v českém prostředí užívá nejčastěji transliterační norma, která vychází z dokumentu *Doporučení pro přepis nelatinských písem do latinky* (vydala Národní knihovna ČR, Praha 2006, viz příloha č. 4).

6.3.3 Vlastní jména periodik

Převod vlastních jmen novin a časopisů (ať už tištěných, nebo internetových) je jednou z mála oblastí, kde existuje při překladu publicistických a odborných textů poměrně jednoznačná shoda. Vlastní jména periodik jsou téměř výhradně ponechávána v **původní grafické podobě**, a přenášena tak pomocí **grafické transplantace** (ideálně včetně všech diakritických znamének): *Недопонимание произошло 11 апреля [...] сообщила чешская газета **iDnes*** [46].

Při převodu z ruštiny do češtiny jsou názvy masmédií převáděny jednoznačně pomocí praktické transkripce:

*Na agenturu RIA v průběhu včerejšího dne odkazovaly desítky dalších ruských médií včetně respektovaných periodik. Zkreslené zprávy lze nalézt například v médiích **Rossijskaja Gazeta, Radio Echo Moskvy, Pravda.ru, Gazeta.ru, Moskovskij komsomolec, noviny Sighet nebo Komsomolskaja Pravda*** [47].

Pokud se však jedná o text beletristický, je vhodnější sémantický překlad či transkripce, protože míšení latinky a cyrilice narušuje plynulost čtení beletristického textu.

Substitute: *Josef Holoušek sice nečetl pravidelně deník **Korouhev...** – Иозеф Голоушек не выписывал «**Хорыеву**».* [48].

*Téhož dne přinesla klerikální **Hlídkka** tuto stať. – В тот же день клерикальное «**Обозрение**» опубликовало такую заметку* [49].

Transkripce: ...*protože Lidové noviny dávno již zpětinásobily svůj formát – «Лидове новины» давно уже впятеро увеличили свой формат [50].*

6.3.4 Pragmatonyma

Pragmatonyma jsou vlastní jména výrobků nebo výrobního typu (modelu, ochranné známky, značky, série výrobků ze všech sfér průmyslové výroby a vypěstovaných plemen, sort, odrůd zemědělské výroby). Podle doporučení Svazu ruských překladatelů by se sice měla transkribovat, častěji je však v ruských textech vidáme v původní grafické podobě, tedy v latině. Při převodu z ruštiny do západních jazyků se obvykle transkribují (přímý grafický přenos není možný a překlad je omezen na výjimečné případy). Překlad pomocí substituce či kalku je obvykle nevhodný, protože neumožňuje identifikaci s původním výrobkem, u pragmatonym jedinečné produkce se s ním však setkáváme poměrně často.

6.3.4.1 Pragmatonyma jedinečné produkce

Pragmatonymem jedinečné produkce může být například loď, dělo nebo zvon, tj. takové výrobky, které díky své jedinečnosti, nákladnosti nebo významu nesou zcela unikátní označení a na světě neexistuje druhý výrobek stejného jména. Jejich názvy je možné transkribovat, transplantovat i překládat pomocí kalků / substituuovat.

Transplantace: *Королева Великобритании Елизавета II приняла участие в торжественной церемонии крещения британского авианосца нового поколения. Корабль **Queen Elizabeth**, названный в честь Ее Величества, был спущен на воду в шотландском порту Росайт [51].*

Transkripce: *В американском еженедельнике Defense News в 2003 году по случаю ввода в боевой состав флота авианосца «Рональд Рейган», суммарная стоимость головного английского среднего авианосца «Куин Элизабет» приближается к половине стоимости американского авианосца) [52].*

Kalk (případně jako součást **zdvojeného převodu**): *На Ивановском náměstí se nachází dvě nejznámější památky moskevského Kremlu – **dělo Car** (rusky Car-puška) a **zvon Car** (rusky Car-kolokol).*

Polokalk s transkripcí: *В кафедральном соборе находится самый большой колокол Моравии – «колокол **святого Вацлава**».*

6.3.4.2 Pragmatonyma sériové výroby

Pragmatonym spadajících do kategorie sériové výroby je více. Může jít o výrobní typy automobilů, zubních past, čokolád, cigaret apod.

Převádíme je buď přímým grafickým přenosem (nezbytně v oblasti dokumentů s právní platností, fakultativně, ale velmi často také ve sdělovacích prostředcích), nebo pomocí transkripce. Přímý grafický přenos je dnes dokonce již tak obvyklý, že je používán i tehdy, kdy je cizojazyčné proprium použito v nepřímém pádě a při transliteraci nebo použití domácího slova by mu náležela pádová koncovka. Při převodu proprií z jazyků používajících speciální diakritické znaky není výjimkou vynechání těchto diakritických znaků:

Предварительные данные расшифровки бортовых самописцев разбившегося малайзийского Boeing 777 свидетельствуют об «отсутствии внештатной ситуации» во время полета. Об этом пишет 3 августа газета New Sunday Times со ссылкой на источник в группе международных экспертов, расследующих причины трагедии [53].

Пивные кружки назвали просто и понятно – Offline Glass. Их создателем является компания Fischer & Friends, уже изрядно разбогатевшая за счет своего изобретения [54]. К самым известным продуктам среди плавленых сыров принадлежит сыр Apetito. Сыры с благородной плесенью марки Král Sýrů u Sedlčanský. Любимый детьми творожный крем марки Pribináček. Свежий сыр марки Lučina [55].

Fabia первого поколения (Mk1) была представлена на 58-ом Франкфуртском автосалоне в сентябре 1999 года [56].

Технические характеристики, комплектации, цены на автомобиль SKODA Fabia [57].

Zapojení do morfosyntaktických vztahů cílového jazyka a následná adaptace sufixů také není výjimkou, objevuje se však v méně oficiálních textech: *Určitě stojí za povšimnutí, že se Zelené Marce dostalo ocenění ve světové prodejnosti vodky [58].*

Transkripce takových cizojazyčných názvů je doporučována, setkáváme se s ní proto nejen ve většině případů na internetových fórech, ale i v oficiálních textech sdělovacích prostředků. V umělecké literatuře je transkripce vhodnější než přímý grafický přenos z důvodu lepší plynulosti:

В селе Анохино Тюменского района выявлен подпольный мини-завод, три года варивший две марки популярного чешского пива, в том числе «Крушовице», которое не выпускают в России даже по лицензии [59].

Возле остановки у СНТ «Нефтяник» 60-летний водитель иномарки «Шкода Фабия», выполняя разворот, не уступил дорогу движущемуся в попутном направлении мотоциклу «Кавасаки» [60].

Kdybyste vyzradili nějaké cizí mocnosti, že naše přechota nosí onuce z kalika od firmy Oberländer, tak za to budete stát před divizním soudem... – если вы, к примеру, сообщили иностранным державам, что портянки наших пехотинцев сделаны из колена кофра фирмы «Оберлендер», то предстанете за это перед дивизионным судом [61].

Jak je vidět, oba zvolené přístupy (transkripce i přímý grafický přenos) jsou dnes u pragmatonym považovány za adekvátní a vhodné. Nutné je přitom pragmatovat na to, že je-li jméno uvedeno v cyrilici, píše se v uvozovkách. Pokud je v původní podobě, do uvozovek se nedává. Nevhodné je směšování obou metod, kdy jedno pragmatonymum je transplantováno (navíc s uvozovkami, které tam nepatří) a další je transliterováno:

А если вы решите побродить по Чехии, отведайте также традиционное чешское пиво «Pilsner Urquell» и «Budweiser Budvar», сливовицу или травяной ликер «Бехеровка» [62].

Zdánlivě nevhodné směšování různých metod převodu proprií je však v pořádku tehdy, jedná-li se o různé druhy vlastních jmen. V následující ukázce jsou správně pragmatonyma ponechána v latině (1, 4), logonymum převedeno pomocí kalku (2), toponymum transkribováno (3) a název periodika ponechán v původní podobě (5):

Boeing 777 (1) компании «Малайзийские авиалинии» (2), совершавший рейс по маршруту Амстердам – Куала-Лумпур (3), потерпел катастрофу 17 июля в Донецкой области Украины. Связь с рейсом МН17 (4) была потеряна, когда лайнер находился примерно в 50 км от российско-украинской границы. Об этом пишет 3 августа газета New Sunday Times (5) со ссылкой на источник в группе международных экспертов, расследующих причины трагедии [63].

Přímý grafický přenos je dnes u pragmatonym častější také proto, že transkripce může znemožnit jednoznačnou identifikaci výrobku kvůli různým variantám přepisu. Například jméno českého výrobce paštik *Hamé* nacházíme v ruském prostředí v podobě *Гаме*, *Хаме* i *Наме*. (V Rusku je firma zaregistrována pod názvem ЗАО «ХАМЕ ФУДС», na etiketách se však jméno uvádí v původní české grafice: *Чешский пащтет «НАМЕ» по-домашнему*.) Toto míšení grafických sad způsobuje problémy při čtení názvu, neboť české písmeno *H* (*lat.*) je totožné se znakem pro ruský foném [n] (a tedy písmeno н), takže při zběžném pohledu čtenář neví, zda má číst [hame] či [name]. Tento problém mimo jiné umožnil vznik konkurenční

ruské společnosti «*Haue*» [čti *naše*], která si zaregistrovala velmi podobné logo jako firma *Hamé* a začala vyrábět svoje paštiky, parazitujíc tak na dobrém jménu firmy *Hamé* v Rusku:

«Hamé» обнаружила своего конкурента на российском рынке еще в конце 2009 года. «Руском» выпускала пашеты «Haue» в банках, которые внешне копировали банки чешских пашетов чуть ли не один в один [64].

U pragmatonym se často setkáváme s tím, že označení výrobních typů aut, strojů, přístrojů a podobně se vyskytuje ve formě zkratky. Tyto zkratky se obvykle nerozepisují a ponechávají se v původní podobě (*BORAX – реактор BORAX*). Pokud název sestává z písmenné (popřípadě i číselné) zkratky a plného jména, je vedle přímého grafického přenosu možná (a Svazem ruských překladatelů i doporučovaná) forma, kdy plné jméno je transkribováno, zkratka a číselné označení ponechány v původní grafice a v ruštině navíc se spojovníkem. Do uvozovek je potřeba zapsat celé spojení: *Phillips DS 714 – аппарат «Филлипс DS-714»* [Duplenskij 2012: 30].

Pragmatonyma se pomocí přímého grafického přenosu někdy přenášejí i v umělecké literatuře, kde není míšení znakových sad obvyklé:

*Ach, to nic. – Kdyby ses jen trochu vyznal ve fyzice, vysvětlil bych ti svůj **Karburátor***. [*Tento název, jež dal inž. Marek svému atomovému kotli, je ovšem zcela nesprávný; je to jeden z truchlivých následků toho, že se technické neučí latinsky. Správnější název by byl **Komburátor, Atomkettle, Carbowatt, Disgregátor, Motor M, Bondymover, Hylergon, Molekularstoffzersetzungskrafttrad, E. W.** a jiné názvy, jež byly později navrhovány; ujal se ovšem zrovna to špatné.] Пустяки. Если бы ты хоть немного развирался в физике, я бы растолковал тебе принцип работы моего **Карбюратора***. [*Название, данное инженером Марком своему атомному котлу, разумеется, совершенно не соответствует его назначению, и это прискорбный результат того, что техники не знают латыни; более правильно это изобретение было назвать: **Комбуратор, Atomkettle, Carbowatt, Disgregator, Motor M., Bondymover, Hylergon, Molekularstoffzersetzungskrafttrad, E. W.** и прочее, то есть принять любое название из предлагавшихся позднее; прижилось, разумеется, самое неудачное.] [65].*

V umělecké literatuře je vhodné převádět pragmatonyma i pomocí rozšíření informačního základu:

*Můj **Perfect Carburator** tím, že dokonale rozkládá hmotu, vyrábí vedlejší produkt: čisté, nevázané Absolutno.*

*Мой **Карбюратор, Perfect Carburator*** [*совершенный карбюратор, англ.], используя материю до предела, вырабатывает побочный продукт, и продукт этот – чистый, ничем не связанный Абсолют [66].*

Při převodu z ruštiny do češtiny se pragmatonyma převádějí pomocí praktické transkripce (nejsou-li z nějakého důvodu přeložena), panuje zde však nejednotnost v používání české a anglické transkripce (viz příloha č. 1). Ačkoli se i v českých textech často setkáváme s anglickým přepisem, je vhodnější volit pro český trh transkripci českou, která lépe odráží výslovnost ruského slova. Odůvodněné použití anglické verze může vycházet z anglojazyčné registrace značky pro celoevropský trh. Vznikají však dubletní tvary:

Milovníci ruské vodky Stolichnaya se již nemusí obávat, že slavná značka zmizí z českých obchodů [67]. Rusko znovu ožívuje tradici populární vodky Stolichnaja [68].

Na závěr kapitoly o chrématonymech ještě jednou uvádíme ukázkou z úvodu, s komentářem zvolených způsobů převodu vlastních jmen a zdůvodněním volby té které metody.

«Даурия Аэроспейс» (1) будет использовать технологии смартфонов для запуска российских спутников, сообщает The Wall Street Journal (2). Запуск DX-1 (3), который создается в сотрудничестве с Samsung Electronics (4) и корпорацией «Роскосмос» (5) является новым этапом в развитии частной космической индустрии. Цель компании - собирать данные о Земле с микроспутников, [...], поясняет автор статьи Луизетт Чанман (6). Вложивший 20 млн долларов в «Даурию» (7) сооснователь I2BF Global Ventures (8) Илья Голубович утверждает, что она уже приносит 99% доходов. [...] Основанная в 2011 году, «Даурия» базируется в технопарке NASA (9) в Калифорнии и имеет контракты с NASA, Boeing и Airbus SAS (10), а также входит в состав космического кластера «Сколково», отмечает автор статьи.

1. Jedná se o mezinárodní společnost s německo-rusko-kanadským zastoupením. Ruský název firmy je oficiálně zaregistrovaný, nejedná se tedy o uvádění cizího názvu (jinak by totiž byl v souladu s všeobecnou tendencí a nepsaným územním portálu inopressa.ru graficky transplantován).

2. Název periodika je převzat v původní grafické podobě (transplantován).

3. Písmenné a číselné označení typu výrobku (pragmatonyma) – transplantace.

4. Název zahraniční firmy (logonymum) – grafická transplantace, bez uvozovek.

5. Jedná se o ruskou firmu, proto je psána cyrilicí a v uvozovkách.

6. Antroponymum – transkripce.

7. Název mezinárodní společnosti s ruskou účastí, je to druhý výskyt, proto firma již není uváděna plným jménem, název je navíc skloňován.

8. Kapitálová společnost, která není zaregistrována v Rusku – proto latinkou psaný název bez uvozovek.

9. Zkratku všeobecně známé společnosti není potřeba transkribovat, překládat ani vysvětlovat v závorce.

10. Názvy všech tří firem jsou ponechány v původní grafické podobě včetně organizačně právního statusu u společnosti *Airbus SAS* (S. A. S. – zjednodušená akciová společnost neboli Société par Actions Simplifiée).⁴⁹

---

49 Kapitola o převodu chrématonym byla uveřejněna jako samostatná studie ve sborníku *Mladá slavistika*: ADÁMKOVÁ (vd. Špačková), S. (2014). Problematika přenosu chrématonym do nového jazykového prostředí (na česko-ruském materiálu). In: *Mladá slavistika: současné trendy ve výzkumu slovanských literatur, jazyků a kultur*. Brno: Masarykova univerzita, s. 5–36. Zde je uveřejněna s drobnými změnami.